

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
BSK/inv

Vår ref
25/1653-

Dato
2. mai 2025

**Representantforslag 233 L (2024-2025) fra stortingsrepresentantene
Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen og Erlend Wiborg om å
avvikle samordningsfellen (dokument 8:233 L (2024-2025))**

Jeg viser til brev av 24.4.2025 der arbeids- og sosialkomiteen ber om min vurdering av forslag til dokument 8:233 L (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen og Erlend Wiborg om å avvikle samordningsfellen.

Arbeids- og sosialkomiteen ber om en vurdering av følgende forslag:

«I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 24 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet. Dette gjelder også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt. Det skal likevel ikke benyttes et lavere forholdstall enn 1,000 ved beregning av samordningsfradragene.

§ 24 a. nr. 3 skal lyde:

3. Samordningsfradraget fastsettes ved å dividere samordningsbeholdningen med et delingstall fastsatt etter folketrygdloven § 20-13. Dersom tjenestepensjonen tas ut før eller

ved fylte 67 år, legges delingstallet ved fylte 67 år til grunn. Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes delingstallet på uttakstidspunktet. Det skal likevel ikke benyttes et delingstall lavere enn 13,42 ved beregning av samordningsfradraget.

II

Loven trer i kraft straks.»

Forslagsstillerne viser til at formålet med representantforslaget er å rette opp og hindre at offentlig ansatte født fra 1944 til 1962 får lavere og lavere offentlig tjenestepensjon dess lenger de arbeider etter 67 år pluss levealdersjustering (67 år+). Forslagsstillerne viser til at representantforslaget i all hovedsak er det samme som i Dokument 8:53 L (2022–2023) som ikke fikk flertall under behandlingen. Forslagsstillerne skriver at problemstillingen ikke fikk noen løsning under behandlingen av Meld. St. 6 (2023–2024) Et forbedret pensjonssystem med styrket sosial profil og at forslaget derfor fremmes på nytt.

Utgangspunktet for det aktuelle regelverket er som kjent at Regjeringen Stoltenberg II i 2009 ikke lyktes med å oppnå enighet med partene i offentlig sektor om en ny offentlig tjenestepensjon og en ny AFP i offentlig sektor, i tråd med pensjonsreformens prinsipper om at det skal lønne seg pensjonsmessig å stå lenger i arbeid. I stedet inngikk man en avtale med partene om en videreføring av en sluttlønnbasert bruttomodell, der bidrag fra tjenestepensjonen blir lavere jo høyere opptjening man har i folketrygden. Ved behandling av lovforslaget som fulgte opp avtalen, Prop 107 L, foreslo FrPs representanter i komiteen at Stortinget skulle be regjeringen legge fram forslag om å omgjøre de offentlige tjenestepensjonsordningene til nettoordninger i løpet av 2011. Jeg er glad for at FrPs forslag den gangen ikke fikk tilslutning fra noen andre partier og at et bredt flertall på Stortinget var enige med den daværende regjeringens holdning om å respektere inngåtte avtaler med partene og sluttet seg til lovforslagene fra Regjeringen Stoltenberg II.

Jeg viser til at etter Stortingets lovvedtak i 2010 har Stortinget behandlet dette regelverket en rekke ganger. Et tilsvarende representantforslag, i tillegg til det representantforslaget forslagsstillerne viser til, ble fremmet gjennom representantforslag 141 L (2019–2020) og representantforslag 46 L (2018–2019). I forbindelse med behandling av Prop. 87 L (2018–2019), jf. Innst. 314 L (2018–2019), som fulgte opp en avtale mellom Regjeringen Solberg og partene i offentlig sektor om en omlegging av pensjonsordningene i offentlig sektor, fremmet et mindretall i komiteen et tilsvarende lovforslag, som ikke fikk flertall i stortingsbehandlingen. Samordningsreglene ble også behandlet gjennom behandlingen av Prop 61 L (2017–2018), hvor regelverk for samordning av offentlig tjenestepensjon mot ny opptjeningsmodell i folketrygden ble vedtatt.

Forslagsstillerne skriver at problemstillingen ikke fikk noen løsning under behandlingen av Meld. St. 6 (2023–2024). Dette mener jeg er feil. Samtidig med at Meld. St. 6 (2023–2024) ble lagt fram, fremmet regjeringen Prop. 37 L (2023–2024) med lovforslag som fjerner den særskilte nedre grensen på delingstallet for den delen av bruttopensjonen som levealdersjusteres med delingstall og samordnes med ny opptjeningsmodell i folketrygden.

Forslaget fra regjeringen fikk bred støtte i Stortinget og et mindretallsforslag fra Fremskrittspartiet, som langt på vei ville hatt samme resultat som det forslaget som nå fremmes, fikk ikke flertall i stortingsbehandlingen. Samlet har altså et likelydende forslag som det som nå fremmes blitt behandlet seks ganger av Stortinget siden 2018, og samtlige ganger har et bredt flertall på Stortinget avvist forslaget.

Etter lovendringen som ble vedtatt gjennom behandlingen av Prop. 37 L (2023–2024), er det ikke noen nedre grense for delingstallet som legges til grunn for å levealdersjustere bruttopensjonen, og heller ikke noe nedre grense for delingstall for å beregne samordningsfradraget. Her er det altså full symmetri, slik det går fram at forslagsstillerne ønsker å oppnå. Representantforslaget om endringer i samordningsregelverket når det gjelder samordning med ny folketrygd, vil altså gjeninnføre asymmetri. Jeg mener derfor at det er feil å si at denne problemstillingen ikke fant sin løsning gjennom behandlingen av Meld. St. 6 (2023–2024). Løsningen ble riktignok ikke det Fremskrittspartiet ønsket, da dette forslaget, gjennom et mindretallsforslag fra Fremskrittspartiet, nok en gang ble avvist av Stortinget i 2024. Min vurdering er at sakskomplekset ikke har endret seg siden 2024 og at sakskomplekset er godt opplyst gjennom Stortingets tidligere behandlinger av saken. Jeg mener derfor at forslaget bør avvises.

Det er altså kun ved samordning mot gammel opptjeningsmodell at det er asymmetri i hvilket forholdstall som benyttes på bruttopensjonen og på samordningsfradraget. Grunnen til at regjeringen kun forslø endringer for den delen som samordnes med ny folketrygd, er at dette svarer på Stortingets anmodning (anmodningsvedtak 238 og 239 fra stortingssesjonen 2020–2021, samt en flertallsmerknad i Innst. 175 L (2022–2023)) om å styrke arbeidsinsentivene. Et overveiende flertall av de som er født før 1954 har allerede gått av med pensjon. Å endre regelverket for denne gruppen, vil følgelig ha en svært beskjeden effekt på insentivene til å stå i jobb. En eventuell regelverksendring for denne gruppen vil primært gi endret pensjon for de som allerede har gått av med pensjon, og mange av dem vil også ha vært pensjonister i lang tid. Regjeringens vurdering var derfor at regelverket ikke bør endres for personer født før 1954. For personer som er født i 1954–1962 var regjeringens vurdering at regelverket burde endres for å forsterke arbeidsinsentivene. Mange av disse er fremdeles i jobb og kan velge å stå lenger i jobb dersom uttellingen for dette bedres. Offentlig ansatte født i 1954–1962 er omfattet av den sterkere levealdersjusteringen i ny alderspensjon fra folketrygden. Opptjening av tjenstepensjon skjer imidlertid i sin helhet i en modell der en ikke får opptjening utover 30 år. I tillegg er denne tjenstepensjonen en bruttopensjon, der økt opptjening i folketrygden også gir økt samordningsfradrag, slik at samlet pensjon i hovedsak ikke påvirkes av folketrygdens nye opptjeningsmodell. En kan derfor argumentere for at offentlig ansatte født i 1954–1962 får ulempene med sterkere levealdersjustering, men at tjenstepensjonsordningen motvirker fordelene ved en opptjeningsmodell der det er enklere å kompensere for levealdersjusteringen.

Fra og med 1963-kullet vil det bli langt gunstigere både å stå i jobb til ordinær aldersgrense, og utover den. For de som står lenge i jobb, til 70 år eller lenger, blir det store forskjeller i pensjonsnivåene mellom 1962- og 1963-kullet. Regelendringen som ble vedtatt i 2024

styrker arbeidsinsentivene til årskullene som gradvis blir berørt av den sterkere levealdersjusteringen. Med denne løsningen fases fleksibiliteten gradvis inn fra og med 1954-kullet, og gjelder 90 prosent av pensjonen for 1962-kullet, slik at man får en gradvis overgang til de nye reglene som gjelder fullt fra og med 1963-kullet.

Forslagsstillerne gjør et poeng av å vise til de nøytrale uttaksreglene i folketrygden. Det er riktig som forslagsstillerne skriver at samlet utbetalt folketrygd ikke blir høyere ved utsatt uttak. Forventet nåverdi av den enkeltes samlede pensjonsutbetalinger fra folketrygden er uavhengig av uttaksalder. Poenget er at offentlig tjenstepensjon for årskull født før 1963 ikke har nøytrale uttaksregler. Her blir samlet pensjon over livsløpet høyere ved tidliguttak og lavere jo senere uttaket skjer. Dette er et resultat av at partene sa nei til fleksibel offentlig tjenstepensjon i 2009. Resultatet av dette er at det blir relativt stor forskjell mellom årskull født før 1963 og for årskull født fra og med 1963. De som er født før 1963 kommer klart bedre ut enn de som er født fra og med 1963, dersom de slutter tidlig, mens det motsatte er tilfelle for de som står lenge i jobb. Jeg mener fortsatt at det vil være urimelig dersom de som er født før 1963 skal få fordelene ved høyere pensjon ved stå lenge i jobb, når de ikke betaler ulempen med lav årlig pensjon ved å slutte tidlig.

Jeg mener videre at det er prinsipielt problematisk å endre regelverket for årskull som allerede har tilpasset seg regelverket og gått av med pensjon. Hva med de som har gått av med pensjon fordi de forsto at utsatt avgang ville redusert tjenstepensjonen? De vil med rette kunne hevde at de hadde tilpasset seg annerledes dersom regelverket hadde vært slik representantforslaget lyder. Jeg stiller meg derfor spørrende til hvordan forslaget skal håndtere offentlig ansatte som med forslaget ville jobbet lenger, men med dagens regelverk valgte å gå av ved fylte 67 år. Skal også disse kompenseres?

Forslagsstillerne synes å tro at de som «rammes» av regelverket, altså jobber etter at de har kompensert for levealdersjusteringen, gjør dette uten å være klar over konsekvensene. Jeg er uenig i dette premisset. De som har valgt å jobbe videre etter fylte 67 år, kan ha gjort dette vel vitende om konsekvensene. Noen fordi de trives på arbeidsplassen, fortsatt har karriereambisjoner, ønsker å bidra i samfunnet, eller at de ikke føler seg klare for pensjonisttilværelsen. Mange vil fortsette av økonomiske årsaker, fordi de mangler full pensjonsopptjening, trenger eller ønsker lønnsinntekten, eller ønsker å øke sluttlønnen for å kunne få en høyere alderspensjon den dag de går av. Dersom man jobber lenger enn det som er nødvendig for å kompensere for levealdersjusteringen betyr det at man har helse til å fortsette i jobb, arbeidslyst, og en arbeidsplass som er tilrettelagt for å kunne fortsette i jobb. Man vil ha full lønn, i år der mange jevnaldrende vil ha gått av med pensjon. Og lønn vil i de aller fleste tilfeller være vesentlig høyere enn pensjon.

Forslagsstillerne skriver at stadig flere blir kjent med effekten av å jobbe etter at man har kompensert for levealdersjusteringen, og at informasjonen om dette er nå mer tilgjengelig. Jeg deler den oppfatningen. Men jeg tror ikke at det er ikke riktig, som forslagsstillerne skriver, at flere derfor velger å slutte tidlig. Det er ingen tendens i offentlig sektor til at færre jobber etter 67 år. Veldig mange slutter imidlertid i jobb allerede når de er 62 år, lenge før de

har kompensert for levealdersjusteringen. Slik jeg ser det er dette en langt større bekymring. Jeg håper og tror vi snart kan se en endring på dette når AFP som tidligpensjon avvikles for årskull født fra og med 1963.

Jeg vil også bemerke at forslaget om en nedre grense for forholdstallet på 1,000 vil gi en asymmetri i forholdstall som benyttes på tjenstepensjonen og samordningsfradraget også når det gjelder samordning med gammel folketrygd. I tråd med avtalen mellom regjeringen Solberg og partene i offentlig sektor fra 3. mars 2018, og som ble vedtatt av Stortinget ved behandling av Prop. 61 L (2018–2019), er nedre grense for forholdstallet for årskullene 1954–1962 det forholdstallet som gjelder når delingstallet er 13,42. For 1954-kullet er dette 0,948 og for 1962-kullet er dette 0,934. Å ha en nedre grense for forholdstallet på 1,000 for samordningsfradraget blir derfor uansett feil om målet er symmetri i hvilket forholdstall som benyttes for å levealdersjustere tjenstepensjonen og samordningsfradraget.

I representantforslaget er det noe uklart om forslagstillerne mener at regelendringen kun skal gjelde framover eller om det også skal gjelde med tilbakevirkende kraft. I SPK er merutgiftene framover beregnet totalt å være 7,3 milliarder kroner (6,9 milliarder knyttet til samordning med gammel opptjeningsmodell og 0,4 milliarder knyttet til samordning med ny opptjeningsmodell). Dersom regelendringen også skal gjelde med tilbakevirkning viser oppdaterte beregninger at representantforslaget anslås å gi en etterbetaling på om lag 3,8 milliarder i SPK. KLP har ikke hatt anledning til å gjøre oppdaterte kostnadsanslag, men dersom vi antar at forholdet mellom kostnadene i SPK og KLP er som ved tidligere beregninger så anslår vi at kostnadene for ordningene i KLP er 1,4 milliarder i etterbetaling og 2,7 milliarder framover. Totalt snakker vi altså om kostnader i størrelsesordenen 10 milliarder framover i tid og eventuelt 5,2 milliarder i etterbetaling.

Med hilsen

Tonje Brenna